

ΝΑ ΜΗ ΤΟΥΣ ΜΙΜΗΘΗΤΕ

Για τὸν «Ἐκπαιδευτικὸ Ὀμιλὸ» στὴν Αἴγυπτο

Β'.

Καὶ στὸν τρόπο τῆς συναναστροφῆς τοῦ δασκάλου μὲ τὰ παιδιὰ καὶ μάλιστα μὲ κορίτσια χρειάζεται τέχνη γιὰ νὰ αποκλειστῇ κάθε κακόβουλη ὑπόνοια. Ἀπὸ τὸ σημεῖο νὰ στέκεσαι σὰν τὸ θηριοδαμαστὴ μὲ τὸ βούρδουλα στὸ χέρι μπρὸς στὸ παιδί, ὡς τὸ σημεῖο νὰ παίξεις μαζί του τίς καθάρες ἢ νὰ κυλιέσαι πάνω στὰ χόρτα μαζί του κ' ὡς τὸ σημεῖο νὰ ζητᾶμε νὰ πληροφορηθοῦμε τὴ μνηϊαία ὑγιεινὴ κατάστασις ἑνὸς κοριτσοῦ, ὑπάρχει μεγάλη ἀπόστασις. Μποροῦμε νὰ σταθοῦμε στὴ μέση καὶ νὰ εἰμαστε λαμπροὶ καὶ προοδευτικοὶ δάσκαλοι. Τὸ ὅ,τι στὴ Γερμανία κάνουνε τὸ ἴδιο, δὲν εἶνε λόγος νὰ τὸ μιμηθοῦμε κ' ἐμεῖς. Ἐπειτα ἐμεῖς δὲ διακηρύχνουμε πὼς προσπαθοῦμε νὰ ἰδρύσουμε Ἑλληνικὴ παιδαγωγικὴ; Ἡ Ἑλληνικὴ κοινωνία δὲν εἶνε ἀκόμα ὄριμη γιὰ νὰ νοιώσῃ καὶ νὰποδεχτῇ τέτοιου εἶδους ἐλευθεριότητες. Ἄς προσπαθοῦμε βέβαια νὰ φτάσουμε μὰ μέρα σ' αὐτὸ τὸ σκοπὸ, μὰ πρὸς τὸ παρὸν ὡς εἰμαστε μετρημένοι γιὰ νὰ μὴ προκαλέσουμε ἄδικα τίς ὑπόνοιες τῆς ἀμόρφωτης κοινωνίας καὶ κινδυνέψῃ ἢ ἐπιτυχία τοῦ ἔργου μας.

Κοιτᾶτε πὼς δούλεψε καὶ δουλεῖ οἱ ἐπιστημονικὸς σοσιαλισμὸς, ἀνάμεσα στοὺς ἐργάτες. Πρὶν τοὺς μιλήσῃ γι' ἀνατροπὴ κ' ἐπανάστασις ζήτησε νὰ τοὺς ὀργανώσῃ, νὰ τοὺς μορφώσῃ, νὰ τοὺς κἀνῃ νὰ ἀποχτήσουνε ξεχωριστὴ ἐργατικὴ συνείδησις μέσα στὴν κοινωνία πού ζοῦνε. Γιατὶ ἤξερε καὶ ξέρει πὼς ἕνας ἀμόρφωτος ἐργάτης πού ἀκούει νὰ τοῦ μιλάνε γιὰ ἐπανάστασις, εἶνε ἕνας τρελλὸς μὲ ξουράφι στὸ χέρι. Καὶ ἀφοῦ πέτυχε νὰ τονε μορφώσῃ καὶ νὰ τον ὀργανώσῃ, πάλε δὲν τον ἔσπρωξε ἀμέσως στὴν ἐπανάστασις. Ζήτησε νὰ τοῦ καλλιτερέψῃ τοὺς ὄρους τῆς ζωῆς. Τώρα πού ὁ ἐργάτης πέτυχε νὰ καλλιτερέψῃ τὴ θέσις του μὲ τὸ μέγαλωμα τοῦ μεροκάματου, τώρα πού νοιώθει τὸν ἑαυτὸ του ἀρκετὰ μορφωμένο, τώρα μόλις ἀρχίζει νὰ σκέπτεται ἂν δὲν ἔφτασε ἡ ὥρα νὰ κινήθῃ καὶ πολιτικὰ ζητώντας τὴ φ' ἰκὴ ἀνατροπὴ τῶν κοινωνικῶν ὄρων. Σὲ ὅποιες χῶρες μένει ἀκόμα καθυστερημένος στὴν ἀπαραίτητη μόρφωσις, ἐκεῖ ὅσοι εὐλακρινὰ τον ἀγαποῦνε πρέπει μὲ κάθε τρόπο νὰ προσπαθοῦνε νὰ τοὺς συγκρατήσουνε ἀπὸ ριψοκίνητα κινήματα. Θὰ ρθῇ ἡ μοιραία ὥρα καὶ τότε ἔχομε καιρὸ νὰ παρρησιασθῶμε ὅλες τίς φιλοδοξίες μας. Φτάνει νὰ μὴ λιποψυχήσουμε στὴ μέση τοῦ δρόμου βλέποντας πὼς ἡ ἱκανοποίησις τοῦ ἀγῶνα μας ἀργεῖ νὰ ρθῇ.

Καὶ τὸ σπουδαιότερο νὰ μὴν ἔχετε τὴν ἰδέα πὼς ἐσεῖς θὰ λύσετε τὸ μεγάλο ζήτημα τῆς γλώσσας καὶ τῆς ἐκπαίδευσης. Ἐσεῖς μόνο θὰ δουλέψετε, θὰ παρασκευάσετε τὴ λύσις του, θὰ τὴν κάνετε ἂν δουλέψετε πιστὰ καὶ μεθοδικὰ νὰ ρθῇ γληγορώτερα. Μὰ τὸ ζήτημα θὰ τὸ λύσῃ ὁ λαός. Ἐκεῖ πρέπει νὰποβλέπουνε ὅλες οἱ ἐνέργειές σας. Νὰ φωτίσετε τὸ λαό, νὰ κάνετε νὰ μπῇ στὸ αἷμά του, νὰ ζυμωθῇ μὲ τὴ σάκκα του πὼς δίχως τὴν ἀληθινὴ, δημοτικὴ, πρόδο ἀληθινὴ καμιά δὲν ἔχει νὰ προσμένῃ. Ὁ λαός μας ἀκόμα δὲ φωτίστηκε γιατί καὶ τίποτα δὲ γίνεται γιὰ νὰ φωτισθῇ. Ἐνν, καὶ μόνο ὄργανο πού δουλεῖ οὐ-

στηματικὰ γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ, πολεμεῖται ἀλύπητα μὲ ὅλα τὰ ὄπλα τῆς οὐκοφαντίας σὰ νὰ εἶχε τίποτα νὰ ὠφεληθῇ ὁ ἀγῶνας ἂν ἐπρόκειτο νὰ λείψῃ ἀπὸ τὴ μέση τὸ ἐνοχλητικὸ αὐτὸ ὄργανο.

Χρειάζεται φῶς, φῶς, φῶς. Καὶ λευτεριά στὴ συζήτησι, στίς ἰδέες. Ὅποιος ἔχει κάτι νὰ πῇ, νὰ βγῇ καὶ νὰ τὸ πῇ δίχως νὰ φοβάται κανένα. Σήμερα ὅλοι σωμαίνουνε.

Μὰ τέτοιο ζήτημα δὲν μπορεῖ νὰ λυθῇ μέσα στὸ σκοτάδι τῆς σιωπῆς. Οὔτε οἱ ἀτομικὲς μας γνώμες καὶ τὰ ἀτομικὰ μας γούστα μποροῦνε νὰ ἐπιβληθοῦνε σὲ ὅλο τὸ ἔθνος. Τὸ ἔθνος δὲν ἔχει μορφώσει ἀκόμα ὀριστικὴ γνώμη. Σήμερα παλεύει, ἀμφιβάλλει, ταλαντεύεται. Ὁ ἴδιος ὁ ἐργάτης σήμερα φοβάται, ντρέπεται νὰ μιλήσῃ τὴ γλώσσα του. Μὲ τὸ νὰ μαζευτοῦνε μερικοὶ ἀξιόλογοι ἄνθρωποι καὶ καπνίζοντας τὸ πούρο τους ἢ ρουφώντας τὸ τσάι τους σὲ φαρουγένιο φλιτζάνι νὰ δώσουνε μεταξὺ τους, μὲ οἰκογενειακὸ τρόπο, μιὰ θεωρητικὴ λύσις στὸ ζήτημα, δὲ θὰ πῇ αὐτὸ πὼς τὸ ζήτημα ῥῆκε καὶ τὴν πρακτικὴ του λύσις οὔτε ἐπειδὴ ἕνας δημοσιογράφος κατορθώνει ἅ,τι διαβάσει ἀπὸ τὸ βράδυ νὰ μᾶς τὸ ξαναδῶνῃ τὸ πρωὶ σὲ μιὰ γλώσσα τῆς προσωπικῆς μας ἀρεσκείας, μποροῦμε νὰ πάρουμε τὴ γλώσσα αὐτὴ καὶ νὰ τὴν ὑψώσουμε μπρὸς στὸ λαό σὰν ἱερὸ λάβαρο γιὰ προσκύνημα; Οὔτε ἐπειδὴ ἐγὼ ἔχω τὴ δύναμις ἃ μοῦ ἀντιμιλήσῃς νὰ σοῦ δώσω μὰ μὲ τὴ γροθιά καὶ νὸ σοῦ ματώσω τὴ μύτη, θὰ πῇ πὼς ἡ δική μου γνώμη γι' αὐτὸ πρέπει νὰ ἐπικρατήσῃ κ' ὄχι ἡ δική σου γιατί ἐσὺ ἔτυχε νᾶχῃς ἀδύνατη τὴ γροθιά.

Ὅ,τι θὰ νικήσῃ μὰ μέρα ἡ Ἀλήθεια, οὔτε λόγος, ἂν ἔχη ζοῖ τὸ ἔθνος. Μὰ ἡ μέρα αὐτὴ δὲν ἀνάτειλε ἀκόμα καὶ θάργῃσι δυστυχῶς νάναιτελλῃ. Τεχνητὴ ἀνοσιγία εἶνε ἀδύνατο νὰ δημιουργήσουμε. Τὸ ὅτι θὰ βροῦνε κάμπισσι δημοσιογράφοι ἔτοιμοι νὰ πᾶς ἀνακηρύξουνε μεγάλους ἄντρες, τί σημασία μπορεῖ νὰ ἔχη μπροστὰ στὴν ἀδέκαστη ἱστορία, μπροστὰ στὸ καλὸ τοῦ ἔθνους πού πάνω ἀπὸ κάθε ἄλλο πρέπει νὰ μᾶς νοιάζῃ;

Ζοῦμε σὲ μιὰ μεταβατικὴ περίοδο, κινιούμαστε μέσα σ' ἕνα χάος. Ἀπὸ τὸ χάος θὰ βγῇ ἡ δημιουργία κ' αὐτὸ τὸ πιστεύουμε. Ἄς ἀφήσουμε νὰ ὀρμαίωσῃ ὁ καρπὸς πάνω στὸ δέντρο. Ἄμα τὸν κόψουμε ἄγουρο καὶ τονε φάμε, ὑπάρχει φόβος νὰρρωσθήσουμε τραγοντας τὸν καροχώνευτο αὐτὸν καρπὸ.

Τί λόγο ἔχει ἡ βία πάνω στὸ γλωσσικὸ ζήτημα; Σάμπως εἶνε ἕνας ἢ δύο οἱ ἀντιφρονούντες γιὰ νὰ τοὺς ὑποχρεώσουμε μὲ τὸ κράτος τοῦ νόμου νὰ παραδεχτοῦνε κ' αὐτοὶ οἱ πεισματάρηδες τὴ γνώμη τῶν πολλῶν; Οἱ ἀντιφρονούντες εἶνε δυστυχῶς ἀκόμα πολλοὶ, πάρα πολλοὶ, ἴσως νὰ εἶνε κ' ἡ πλειονοψηφία. Λοιπὸν ὅλους αὐτοὺς πὼς θὰ τοὺς ὑποχρεώσουμε νὰ παραδεχτοῦνε τίς δικές μας ἰδέες; Καὶ σὲ ποιὸν ἄλλον τόπο ἔγινε τέτοιο πράγμα; Πρῶτα ὀρμαίωσαν τὰ ζητήματα, λύνονται πρακτικὰ ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ ἔθνος, κ' ἔστερα, τελευταῖο ἔρχεται τὸ Κράτος κ' ἀναγνωρίζει τὴ δημιουργημένη μεταβολὴ μὲ τὸ κῦρος του καὶ μὲ τίς ποινὲς πού θὰ ὀρίσῃ αὐτὸ γιὰ τοὺς λίγους πού ἀπομένουνε ἀκόμα ἀντίθετοι. Ἐδῶ γιατί ἐμεῖς θὰ βαδίσουμε ἀντίθετα πρὸς τὴν ἱστορικὴ αὐτὴ ἀρχή;

Καὶ πὼς μπορεῖ νάναί βιάσιμη μιὰ μεταρρύθμιση

ἄμα δὲ θεμελιώνεται πάνω στὸ φῶς τῆς λεύτερης συζήτησης, ἕκτα δὲν ἀγρυπνάει ἀπάνω τῆς δράκοντας ἀκοίμητος, ἢ θέληση ὄλου τοῦ ἔθνους; Ἐνωίωσε, νοιώθει σήμερα τὸ ἔθνος τὴν ἀνάγκη αὐτῆς τῆς μεταρρύθμισης; Οἱ ἐργάτες οἱ ἴδιοι, αὐτοὶ οἱ σοσιαλιστὲς τὶς ἐφημερίδες τους κι ὅλες τὶς προσοῦρες τους τὶς τυπώνουνε στὴν καθαρεύουσα. Εἴμαστε παρασκευασμένοι; ὑπάρχουνε ὅλες οἱ ἀπαραίτητες προϋπόθεσες γιὰ μιὰ τέτοια τεράστια ἀνατροπὴ; Ποῦ εἶναι τὸ προσωπικό, ποῦ εἶναι τὰ βιβλία, ποῦ εἶναι πρῶτα πρῶτα αὐτὴ ἡ γλῶσσα; Ἡ γλῶσσα τώρα πλάθεται, τώρα δουλεύεται. Ἐπιτρέπεται νὰ δημιουργοῦμε μιὰν ἀνατροπὴ κ' ὕστερα νὰ ἀγωνιζόμαστε ὅπως ὅπως, «ἐκ τῶν ἐνότων» νὰ τὰ μεταλλάξουμε, συμμαχώντας καὶ μὲ ξένα, ἀντιδραστικά στοιχεῖα γιὰτὶ ἔτυχε αὐτὰ νὰ διαδέχονται κάποια δημοσιογραφικὴ δύναμη; Καὶ γιὰ ποῖο σκοπὸ; Ὅταν τὸ ἔθνος ἀποκορῆ τὴ μεταβολή, ὅταν δὲν ἔχει νοίωση ἀκόμα κατὰ βάθος τὴν ἀνάγκη τῆς, γιὰτὶ νὰ μὴν περιμένουμε τὴν ἐξέλιξη δουλεύοντας συνάμα γιὰ νὰ τῆς προετοιμάσουμε τὸ δρόμο; Τὸ γλωσσικὸ ζήτημα δὲν εἶνε ἀνεξάρτητο. Εἶνε συνυφασμένο μὲ ὅλη τὴ ζωὴ τοῦ ἔθνους, οὔτε εἶνε δυνατὸ νὰ λυθῆ αὐτὸ μονόμερα ὅσο παραμένουνε ἅλτα ὅλα τὰ μεγάλα προβλήματα τῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς ζωῆς μας.

Σὰς μιλῆσαμε σὰ φίλοι ἀπὸ μέρος τῆς ὁμάδας ποῦ συγκεντρώνει σήμερα ὅλα τὰ γνήσια δημοτικιστικὰ στοιχεῖα. Θὰ σὰς παρακολουθήσουμε ὅπως ἔχουμε καθήκο. Θὰ μᾶς θρῆτε ἀμείλιχτους τὴ στιγμὴ ποῦ θὰ σὰς ἰδοῦμε νὰρχίζετε τὶς ἐρωτοτροπίες μὲ τοὺς μιχτοὺς, νὰ κάνετε ἀβαρίες μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ σώσετε τὸ τομάρι σας. Οὔτε τὸ δικὸ σας τομάρι οὔτε τὸ δικὸ μας, πιστέψετε μας, ἀξίζει τίποτα μπρὸς στὴν ἰδέα. Νὰ εἴσαστε δημοτικιστὲς, ὄχι δημοτικίζοντες. Ἄν πρόκειται νὰ δουλέψετε καὶ σεῖς γιὰ τὸ συβιδαμὸ καὶ γιὰ τὴ μισὴ γλῶσσα γιὰ νὰ κενωποθήσετε τὶς ἀνάγκες καὶ τὸ διεφθαρμένο γούστο τῶν ἀστῶν ποῦ ἀφοῦ ξεκοιλιαστήκανε ἀπὸ ξένες γλῶσσες, θέλουνε ἔτσι γιὰ πιπὲρι νὰποχτήσουνε καὶ λίγα ἀχαραχτήριστα Ἑλληνικά, ἀφοῦ ἔχουνε τὴν ἀτυχία νὰ ζοῦνε σ' αὐτὸν τὸν παληότοπο, ἂν πρόκειται γι' αὐτὸ νὰ ἀναστατώσετε τὸν κοσμάκη — γιὰτὶ ἐπανάσταση εἶνε αὐτὸ ποῦ δοκιμάζετε νὰ κάνετε — καλῆτερα τότε νὰ ἐμπιστευτῆτε τὸ ἔργο αὐτὸ στὸ δικὸ μας ἔδω Ἐκπαιδ. ὄμιλο ποῦχει περισσότερη πείρα καὶ σὰν ἀστικὸ ἴδρυμα εἶναι ἀρμοδιότερος καὶ μπορεῖ μὲ περισσότερο κύρος νὰ ἐκκολοθήσῃ τὸ ἔργο τοῦ ἀστικοῦ συβιβασμοῦ ἀπλώνοντας τὰ πλοκάμια του καὶ στὴν Αἴγυπτο καὶ σὲ κάθε Ἑλληνικὴ κοινότητα τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ἄ θέλετε νὰ προκόψετε συνεννοηθῆτε ἀπειθεῖας μὲ τὸ λαὸ ποῦ δὲν ἔχει ἀκόμα διαφθαρεῖ. Ἐγκολπωθῆτε ὅλα τὰ γνήσια δημοτικιστικὰ στοιχεῖα. Ὁ λαὸς κι ὄχι οἱ διάφοροι γλωσσολόγοι μὲ τὰ θαματοουργά τους μαντζούνια καὶ τᾶγια λείψανα τῆς γλωσσοπλαστικῆς τους τέχνης καὶ ποῦ σὰ μεσαιωνικοὶ καλογέροι τᾶχουνε καὶ τὰ περιφέρουνε πρὸς θεραπεία πάσης γλωσσικῆς νόσου, καὶ πάσης μαλακίας, αὐτὸς ὁ λαὸς μόνο θὰ σὰς δείξῃ τὸ δρόμο τῆς ἀληθείας.

Κι' ἂν εἴσαστε ἀληθινοὶ δημοκράτες δημοτικιστὲς κι' ὄχι ἀστοὶ δημοτικίζοντες, χρέος σας ἰερὸ νὰ διακηρύξετε πανηγυρικὰ στὸ πανελλήνιο τὴν ἐθνομω-

σύνη σας πρὸς τὸν ἄνθρωπο ποῦ δὲ στάθηκε μόνο ὁ μεγαλύτερος γλωσσολόγος μας, κι' ὁ μεγαλύτερος πεζογράφος μας κι' ὁ μεγαλύτερος παιδαγωγὸς μας μὰ στάθηκε ἀληθινὸς Προφήτης ποῦ κήρυξε πρῶτος τὴν Ἀνάσταση καὶ φέσηξε νουὴ κι' ἐλπίδα στὰ στήθη τοῦ κοιμισμένου ἔθνους. Σὲ φυσικὸ μέγεθος, ἢ κορνίζα ὀλόχρυση, κορεᾶστε τὴν κόρη τοῦ Ψυχάρη στὴ σάλα τοῦ ὄμιλου σας, καὶ ἀντίτυπα αὐτοῦ τοῦ κἀδρου διατύψετε νὰ κορεσθοῦνε σὲ κάθε σχολεῖό σας. Τὰ παιδιὰ μὲ τὰῦθα ματαῖα τους νὰ τὸ ἀτενίζουνε καθήμερα, νὰ ρωτοῦνε μὲ τὴν ἄδολη περιέργεια τῆς λευκῆς ψυχούλας τους κι' οἱ δασκάλοι τους δείχνοντας μὲ τὸ δάχτυλο νὰ τοὺς ψιθυρίζουνε συγλυπημένοι: «Αὐτὸς εἶναι!».

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

ΒΑΡΚΑΡΟΛΑ

Στροπὸ μετὰξί ἡ θάλασσα μακριὰ φεύγει καὶ πάει
σ' ἀγέρινα βουνά.

Σὰ σιλλογὴ πανάλαφρη τοῦ φεγγαριοῦ ἡ γλωμάδα
ν' ἀπλώνεται ἀρχινά.

Πάρε βαρκάρη τὰ κουπιὰ καὶ πήγαινέ με κάπου
στεριά νὰ μὴ θωρῶ,
μόνο λίγα ἄστρα ἀπάνωδες, ὀλόγυρα καὶ κάτω
τὸ διάφανο νερὸ.

Γι' ἄσ' τα βαρκάρη τὰ κουπιὰ κι ὡσὰν ἰσκιὰ ἀπογῶρε
βουδὸς στὴν κουπαστή.
κι' ἐγὼ ὅπως σκῶθω στὰ νερὰ μὲς στὴ σιγὴ ποῦ λάμνει
ὄνειρατα μεστή,

Μαργαριτάρη ἀχνόφωτο ψαρεύω τὴν ψυχὴ μου
καὶ ποῦ καλεῖ ὁ βυθὸς
κι ὡς ἄγιο δισκοπότηρο ὑψώνω τὴν ἀπάνω
στοῦ φεγγαριοῦ τὸ φῶς!

Αἴγινα 2 Αὐγούστου 1919

ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΜΑΛΑΜΟΥ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Σ' ἘΝΑ ΝΕΟΠΛΟΤΤΟ

Κομπὸς μὲ γάντια καὶ μονὰλ ποζάρεϊ καὶ γαλλίξει,
τὶς τελευταῖες ἐντισιὸν ὁ σὸνμπ φυλλομετρεῖ.
Μὰ ὅταν τὸν βλέπω σοβαρὸ νομίζω μελετᾷ
πῶσες σαρδέλλες κάθε τόμος νὰ τυλίξῃ.

ΧΡ. ΕΣΠΕΡΑΣ

Ἐπάρχουν δυὸ ἀντίμαχα στρατόπεδα, ποῦ μοιοῦνται θανατικά. Τὸ ἓνα ξεκινάει ἀπὸ τὴ Δημοτικὴ καὶ τραβάει πρὸς τὴν Καθαρεύουσα καὶ τᾶλλο ξεκινάει ἀπὸ τὴν Καθαρεύουσα καὶ τραβάει πρὸς τὴ Δημοτικὴ. Στὴ μέση τοῦ δρόμου συναπατιοῦνται κι ἀντὶ νὰ ζωνταφοτυπηθοῦνε, δίνουνε τὰ χέρια, γλυκοφιλοῦνται καὶ καλοκαθίζουνε γιὰ πάντα. Καὶ τὸ μέρος ποῦ συναντῶνται καὶ συμφιλιώνονται τ' ὀνομάσανε **Μεχτή**.

Ταγκόπουλος